

КОНЦЕПЦІЯ ПОСІБНИКА З РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-СТОМАТОЛОГІВ У МЕДИЧНОМУ ВНЗ ЗА КРЕДИТНО- МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

В.Г. Юфименко, Т.В. Шарбенко

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

CONCEPT GUIDE TO RUSSIAN FOR FOREIGN STUDENTS-DENTISTS MEDICAL UNIVERSITIES UNDER THE LOAN-SYSTEM OF THE EDUCATIONAL PROCESS

V.G. Yufymenko, T.V. Sharbenko

HSEI Ukraine "Ukrainian Medical Stomatological Academy", Poltava

Стаття є теоретико-експериментальним дослідженням проблеми створення навчального посібника з російської мови для іноземних студентів ВНЗ України.

У статті коротко викладено методичну концепцію навчального посібника «Стоматологія» з вивчаючого читання текстів стоматологічного профілю для студентів-іноземців стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних закладів України III-IV рівня акредитації (автори Владимирова В.І., Юфименко В.Г.), адресованого іноземним студентам-стоматологам, призначеного для формування професійно-комунікативної компетенції, а також представлений фрагмент теми посібника.

Ключові слова: концепція навчального посібника, іноземні студенти, мова навчання, російська мова, методологічний рівень, лінгводидактичний рівень, навчально-професійна сфера, стоматологічний профіль.

This article is a theoretical and experimental investigation of the problem of creating a textbook Russian for foreign university students in Ukraine.

The article summarizes the methodological concept of the textbook "Dentistry" learning from reading texts dental for foreign students of dental faculties in higher educational institutions of Ukraine III-IV accreditation levels (by Vladimirova V.I., Yufymenko V.G.) addressed to foreign students, dentists, designed to create professional-communicative competence, but also represented a fragment topic guide.

Key words: concept textbook, foreign students, language learning, russian language, methodological level, language level, educational-professional sphere, dental profile.

Вступ. Нині написано чимало навчальних посібників із російської мови як іноземної. Кожен посібник є продуктом індивідуальної творчості, ґрунтується, як правило, на практичному досвіді автора. Однак із написанням навчальних посібників з російської мови для іноземних студентів пов'язано багато проблем, серед яких є і проблема добору та організації змісту посібника, яка до цього часу недостатньо вирішена. Багато посібників бідні на зміст, переповнені

нецікавими текстами, граматичними формами, структурами. Немає єдиної загальноприйнятої теорії навчального посібника та оптимального набору об'єктивних законів і правил, які можна було б застосовувати у практиці навчання. Особливо бракує посібників із російської мови для студентів-іноземців, які навчаються у вищих медичних навчальних закладах на стоматологічних факультетах. Різномірними є навчальні плани, програми медичних вищих навчальних закладів. Для вивчення російської мови як іноземної студентам основного етапу навчання у кожному ВНЗ надається різна кількість годин. А оскільки навчальні плани, програми, підручники та посібники визначають зміст навчання, виникає потреба створення пізнавального змістовного навчального посібника, спрямованого на посилення внутрішньої мотивації дидактичного процесу. Створити змістовний навчальний посібник, значить вирішити проблему навчання. Посібник визначає зміст, процес та результати навчання мовленнєвої діяльності. [1]

Мета статті полягає в науковому обґрунтуванні та створенні *концепції навчального посібника з російської мови для іноземних студентів стоматологічних факультетів медичних ВНЗ, яка відповідає головним потребам майбутніх фахівців.*

Основна частина. Навчання російської мови являє собою спільну діяльність того, хто навчає, і того, хто навчається. Фактори, котрі впливають на навчально-виховний процес, створюють систему, що характеризує навчальний предмет «Російська мова як іноземна». Важливими компонентами цієї системи є мета, умови, методи, зміст, засоби навчання. Серед засобів навчання навчальний посібник посідає провідне місце. Він моделює навчальний процес, водночас відображаючи усі компоненти системи навчання.

На кафедрі українознавства та гуманітарної підготовки ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» створений навчальний посібник з вивчаючого читання текстів стоматологічного профілю для студентів-іноземців 1-2 курсів стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних закладів України. [2]

У концепції посібника сформульовано мету та завдання навчального курсу, теоретико-методичний підхід до змісту посібника та його структур, дидактичні принципи, на основі яких створено методичний апарат посібника. До дидактичної та методичної характеристики посібника входять доступність змісту, відповідність навчальним програмам, системність та послідовність викладу матеріалу, ступінь практичного застосування засвоєних знань, наочність, співвідношення тексту та ілюстративного матеріалу, розвиток інтересів та індивідуальних здібностей студентів, міжпредметні зв'язки. Посібник зорієнтований на комунікативну спрямованість у формуванні мовленнєвих умінь та навичок студентів 1-2 курсів у навчально-професійній та соціально-культурній сфері.

Комплексний характер посібника має систему відомостей про мовні засоби російської мови та систему завдань із взаємозв'язаного навчання усіх видів мовленнєвої діяльності, текстовий матеріал з навчально-професійної та

соціально-культурної сфер для вивчаючого, ознайомлювального та змішаного (ознайомлювально-вивчаючого) аудиторного читання.

Методична організація навчального посібника представлена граматичними засобами структурно-змістової єдності, які характеризуються типовими узагальненими значеннями (кваліфікація суб'єкта, характеристика суб'єкта і т. ін.) та сукупністю конструкцій для вираження цього значення. Основний текстовий матеріал для навчання усіх видів мовленнєвої діяльності в навчально-професійній сфері пропонується з анатомії, фізіології (для студентів 1 курсу), з терапевтичної, хірургічної, ортопедичної та дитячої стоматології, ортодонції (для студентів старших курсів). Соціально-культурна сфера у посібнику представлена текстами пізнавально-розвивального характеру: «Каким должен быть врач», «Чтобы завоевать доверие больного», «Врачебная тайна», «Клятва Гиппократа». Тематика діалогічної мови передусім визначається змістом основних текстів, які використовуються для розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності та активізації лексико-граматичних засобів. Ураховано і типові навчальні ситуації, які потребують розгорнутих діалогів з частково запрограмованими репліками (у поліклініці, в аптеці та ін.). Тексти та діалоги занять об'єднані блоками комунікативних завдань, які допомагають розвивати навички дискусійного обговорення. Закріплення правил граматики проводиться на основі завдань, що супроводжують уведення нового матеріалу та характеризуються комунікативною направленістю. Вербальне вираження індивідуальної моделі поведінки присутнє у завданнях до текстів, які спонукають до демонстрації особистої позиції в обговоренні. Підсумкові контролю (наприкінці кожного семестру) орієнтовані на виконання вправ та тестових завдань, які вміщені в «Заданиях для самоконтроля». На тестовий контроль пропонуються тести певної типологічної структури, які характерні для навчального матеріалу загальноосвітніх та спеціальних дисциплін. Тестовий контроль складається з певних завдань, у яких надаються варіанти відповіді, при виборі відповіді обгрунтовано кожний варіант відповіді, включено питання та завдання для різних рівнів підготовки іноземних студентів. Використання ілюстративного матеріалу під час занять із російської мови як іноземної дозволить скоротити обсяг словесних конструкцій та стимулів і тим самим збільшить економічність педагогічного процесу. Ілюстративний матеріал допомагає формувати образне уявлення, таке необхідне у сприйнятті мови на слух та у читанні, адже розбіжності в образних засобах вираження в різних народів значно менші, ніж розбіжності у сфері вербальних засобів.

Як приклад наводимо фрагмент теми посібника.

ТЕМА 11. ЗУБЫ Задания для самостоятельной работы

1. Определите значения слов. Запишите их в свой словарь.

Коренной зуб, коронка, выпадение, смена, прорезывание, трещина, тупиться, обнажать, предупреждать - предупредить, обнаружить, тщательный, многократный, древний, гибель, обеспечивать — обеспечить.

2. К каждому слову найдите однокоренное:

Зубы, челюстной, корень, обмен, резец, зубной, челюсть, коренной, обменный, резцовый.

3. От данных глаголов образуйте существительные с помощью суффиксов -ени-, -они-.

Захватывать, измельчать, способствовать, выражать, срастаться, построить, стираться, прорезываться, выживать.

4. Трансформируйте предложения, используя модель что расположено под чем.

- 1) Внутри корня проходит канал, расширяющийся в полость зуба.
- 2) К двум годам ребенок имеет 20 зубов, называемых молочными.
- 3) Каждый зуб имеет выступающую из десны коронку и корень, погруженный в зубную лунку челюсти.

5. Составьте предложения из следующих слов.

- 1) Коронку, каждый, из десны, зуб, имеет, выступающую, и корень.
- 2) В толще, зубы, развиваются, челюсти, и, закладываются.
- 3) Начинается, годам, к 13-16, смена, и заканчивается, с 6 лет, зубов.

6. В данных предложениях определите субъект и предикат.

- 1) По функции и форме различают резцы, клыки, малые и большие коренные зубы.
- 2) Главная масса, зуба построена из дентина, одетого на коронке эмалью.
- 3) Прорезывание зубов начинается около 6 месяцев.
- 4) Различные болезни и нарушения минерального обмена ведут к задержке развития, прорезывания и смены зубов.

7. Разберите данные слова по составу.

Полноценный, жизнедеятельность, твердость, размягчаться, тупиться, удаление, целость, неисчислимый.

8. Сопоставьте слова, которые имеют тот же корень.

Разрушаться, резать, мелкий, пережевывание, нарушение, заселять, жевать, смена, измельченный, нарушаться, население, прорезаться, менять, пережевывать, разрезать, измельчение, селить, заменять, разрушение, обмен, жевательный, измельчать, отрезать.

9. Закончите предложения, раскрывая скобки.

- 1) По (твердость) эмаль можно сравнить с (кварц).
- 2) Зуб - живой орган с (хорошая эмалевая защита).
- 3) В эмали нет (клетки и нервные окончания).
- 4) Прочность дентина зависит от (минеральные соли).
- 5) Цемент похож на (обыкновенная кость).

10. Измените предложения, используя повелительное наклонение.

- 1) Надо жевать не спеша.
- 2) Необходимо есть полноценную пищу.
- 3) Нужно принимать витамины.
- 4) Необходимо пить воду с небольшим количеством йода.

Задания для самоконтроля 1. Подберите необходимые глаголы.

Используйте слова для справок.

- 1) По функции и форме . . . резцы, клыки, малые и большие коренные зубы.
- 2) Каждый зуб . . . выступающую из десны коронку, которая переходит в шейку и корень.
- 3) Главная масса зуба ... из дентина, одетого на коронке эмалью.
- 4) Различные болезни и нарушения минерального обмена ... к задержке развития.
- 5) Зубы человека в настоящее время . . . четкие признаки ослабления. *Слова для справок: а) имеет, б) построена, в) ведут, г) различают, д) имеют.*

3. А) Проконтролируйте уровень владения лексикой. К выделенным словам подберите антонимы.

- 1) Большие коренные зубы на нижней челюсти имеют по два корня.
а) внутренней; б) внешней; в) малой; г) центральной; д) верхней.
- 2) Зубы человека в настоящее время имеют четкие признаки ослабления.
а) образования; б) укрепления; в) сочленения; г) прорезывания; д) разложения.
- 3) Соотношение зубов верхней челюсти с нижними при смыкании называют прикусом,
а) образовании; б) соединении; в) размыкании; г) прикреплении; д) уменьшении.

Б) Проконтролируйте грамматический уровень, выбрав правильный ответ.

- 1) Смена зубов ... с 6 лет.
а) начинаться; б) начинаются; в) начинает; г) начинается; д) начинают.
- 2) К 2 годам ребенок имеет 20 зубов, ... молочными.
а) называемые; б) называемым; в) называемыми; г) называемого; д) называемых.
- 3) Зуб одет на ... эмалью.
а) коронки; б) коронка; в) коронке; г) коронку; д) коронкой.
- 4) Канал заполнен ... мякотью.
а) зубная; б) зубную; в) зубного; г) зубной; д) зубному.

Висновки. Навчальний посібник повинен успішно здійснювати свою основну функцію -слугувати матеріальним засобом керування взаємодією викладачів та студентів, моделювати педагогічний процес, реалізуючи відповідно до специфіки іноземної мови як навчального предмета такі чотири функції: інформативну, мотивуючу, прагматичну та контролюючу.

До питання концепції посібника входить і його побудова - внутрішня (системні зв'язки, які виявляються у виборі принципів та загальної стратегії навчання, а також в ієрархії цілей та завдань) та зовнішня (усі компоненти посібника: рубрикація, поділ на частини, параграфи, заняття, додатки; розподіл вербального матеріалу та ілюстративного). До змісту посібника входить як предметні (матеріальні), так і процесуальні аспекти навчання.

Перспективами подальшого наукового пошуку можуть бути: розробка методичних засобів реалізації кожного з аспектів (систем вправ, операторів навчальних завдань, текстотеки тощо); студентський компонент (параметри аспектів для конкретного контингенту й рівня навченості студентів, урахування особливостей рідної мови); міждисциплінарні дослідження семіотико-

поліграфічного аспекту, що потребує взаємодії лінгвістів, методистів, психологів, дизайнерів.

Концепція навчального посібника з російської мови має доповнюватися новими аспектами відповідно до майбутніх вимог суспільства й завдань розвитку вищої освіти в галузі мовної підготовки іноземних фахівців.

Утім, кожен посібник - продукт індивідуальної творчості автора, досить обмежений різними параметрами дидактичного процесу. На тих, хто хоче написати навчальний посібник, крім копіткої, наполегливої праці, чекає цікава інтелектуальна творчість.

Література

1. Ушакова Н. И. Учебник по языку обучения для иностранных студентов в русле современной образовательной парадигмы (Теория и практика создания учебника по языку обучения для иностранных студентов вузов Украины): монография / Наталья Игоревна Ушакова. - Х.: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2009.-263 с.
2. Владимирова В. И., Юфименко В. Г. Стоматология: [Учебное пособие по изучающему чтению текстов стоматологического профиля для иностранных студентов стоматологических факультетов высших медицинских учебных заведений]. - Полтава, 2013.-318с.